

JACOBINE VAN DEN HOEK

De roos van Napoleon

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2022 Jacobine van den Hoek
Omslagontwerp: bij Barbara
Omslagbeeld: © Richard Jenkins
Zetwerk: ZetSpiegel, Best
Druk: ScandBook UAB, Lithunia, met gebruik van 100 % groene stroom

ISBN 978 94 027 0943 8
ISBN 978 94 027 6435 2 (e-book)
NUR 301
Eerste druk februari 2022

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Deze roman is gebaseerd op gedegen historisch onderzoek, maar sommige personen, namen en gebeurtenissen zijn omwille van het verhaal met fictie ingekleurd.

A woman is shown from the chest up, wearing a white lace dress with a ruffled neckline and long sleeves. She is also wearing a multi-strand pearl necklace and a single pearl earring. The background is a soft, out-of-focus light color.

Deel 1

'In the midst of chaos, there is also opportunity'
Sun Tzu - The Art of War

1

Met mijn vingers stijf om de reling van het fregat La Sensible geklemd, zie ik in de verte Brest opdoemen. In de mist steekt de toren van Tanguy boven de rotsen uit. Om me heen zijn matrozen druk in de weer om de zeilen te strijken; nog even en dan zullen we de marinehaven in varen, dan kunnen we aanleggen en zullen Euphémie, Hortense en ik eindelijk onze voeten weer op vaste grond zetten. Geen gewiebel, geen oprispemd maagzuur meer en ook geen benauwd, koud vooronder waar de muizen 's nachts over de houten planken, tussen de zakken vracht trippelen.

Rillend trek ik de wollen deken die ik gebruik als jas strakker om me heen. Hoewel ik tijdens onze reis op zee voldoende tijd heb gekregen om te wennen aan de overgang van de vochtige Caribische hitte van Martinique naar het kille Europese klimaat heb ik het voortdurend koud gehad. Tijdens de reis heeft Euphémie meerdere malen bezorgd aan mijn voorhoofd gevoeld en gevraagd of het wel goed met me ging. Ook Hortense, mijn zevenjarige dochter, kwam vaak tegen me aan liggen en legde dan lief haar arm om me heen. Met haar zachte, warme stem vertelde ze me keer op keer dat ze zo graag weer met mij wilde wandelen. Dat vond ze altijd zo mooi. Ze miste de heuvels van Martinique nu al, zei ze, het rook er altijd zo lekker. Maar ze monderde me ook op: ze had de zon vanaf het dek zien ondergaan. En we zouden Eugène weer zien. Haar twee jaar oudere broer. Mijn zoon. Twee jaar geleden lieten we hem achter bij zijn vader in Parijs. In zijn brieven schreef hij dat hij veel leerde en dat Alexandre trots op hem was. Zijn vader dacht dat er een groot militair in hem schuilde, schreef mijn zoon. Het ging goed met hem en we wilden hem graag geloven, maar de eenzaamheid die door zijn woorden heen schemerde maakte ons ver-

drietig en deed me elke dag meer naar mijn grote, kleine jongen verlangen.

De zee is onrustig vandaag. Ik slik opkomend maagzuur weg. Voor ons is het de derde keer dat we de noordelijke Atlantische Oceaan oversteken, toch went het reizen niet. Euphémie en Hortense waren de eerste week flink zeeziek, maar op de een of andere manier wende hun lichaam aan de deining van het schip, de benauwde ruimtes en het eenzijdige en weinige voedsel dat we kregen. Mijn lichaam reageert anders.

Ik klaag niet. We wisten van tevoren dat de reis geen pretje zou zijn. De kanonskogels, door opstandelingen afgeschoten vanaf de kade, waren rakelings langs ons hoofd gescheerd en ploften op nog geen meter naast ons in het water. We mochten blij zijn dat een onderofficier ons de loopplank van het schip op had geduwd en de kapitein ons daarna zonder morren een plekje had gegeven in het vooronder. Op barse toon gaf de kapitein opdracht om van een paar zakken suikerriet een bed voor ons te maken. We waren hem dankbaar. We hadden geluk. Het had ook anders met ons kunnen aflopen.

Op onze plantage La Pagerie was er geen tijd meer geweest om een koffer te pakken toen de slaven met hun medestanders ons landgoed oprukten. Bij toeval was Hortense in mijn buurt, misschien had ze het voorvoeld; onze slaven waren al dagen onrustig nu er in de grote stad schermutselingen waren uitgebroken tussen de slaven en aristocraten. Mijn moeder bleef desondanks stellig: ze ging niet met ons mee. Ze wilde blijven. Dit was haar geboorteplek, haar land, als ze zou sterven zou het op La Pagerie zijn.

We omhelsden elkaar. Ik nam Hortense bij de hand en draaide me naar Euphémie om afscheid te nemen, ze is ooit als slaaf gepromoveerd tot mijn kindermeisje. Ze nam me vroeger vaak mee naar de hutten waar haar broers en zusters woonden. Daar zongen en dansten we met elkaar. Euphémie leerde me de namen en eigenschappen van planten, bomen, struiken en bloemen. Ze zong voor me als ik verdrietig was of om me te vermaken. Ze zong ook voor me tijdens onze vorige reis naar Frankrijk, toen nog met mijn vader. Daar, in Frankrijk, was ze, verborgen achter een kamerscherm omdat zwarte bedienden nu eenmaal niet zichtbaar aanwezig mochten zijn, getuige van mijn ja-woord. Ze zoende me op mijn wang

toen ik me na het huwelijk burggravin mocht noemen. Ik was de echtgenote van Alexandre de Beauharnais geworden, de man van wie ik nu al jaren gescheiden leef.

Bij ons vertrek op Martinique, een paar weken geleden, had ik verwacht dat Euphémie me net als mijn moeder zou omhelzen en dat we elkaar daarna waarschijnlijk nooit meer zouden zien.

‘Ik blijf bij je.’ Zonder me aan te kijken had ze Hortenses hand van me overgenomen en haastte ze zich naar het rijtuig dat al voor ons klaarstond om te vluchten. Ik wilde haar volgen, maar mijn moeder vroeg me nog even te wachten.

Ze greep in een la van haar bureau, pakte er een doosje uit en legde het in mijn handen. ‘Neem dit in elk geval mee. Het zal jullie geluk brengen.’

Daarna omhelsde ik mijn moeder, ik snoof de zoete, branderige geur van haar haren op en drukte me voor de laatste keer stevig tegen haar aan. Even later, terwijl de koetsier ons rijtuig met een razende vaart naar de haven van Fort Royal loodste en wij ons vasthielden aan de bankjes en de wandgrepen om niet tegen elkaar aan te botsen, besepte ik dat ik mijn moeder waarschijnlijk nooit meer zou zien.

Ik schrik van het geklap van de zeildoeken, hoor het geschreeuw van de matrozen.

‘Iedereen klaar? Laat de fokkenmast zakken! Een. Twee. Drie.’

‘Ga naar beneden, *madame*.’ Iemand duwt me in de richting van de kajuit. ‘U staat in de weg. Nog effe en dan komt de bovenblinde naar beneden en wordt u in zee gesmeten. Voort. Dit is geen plek voor vrouwen.’

Mijn boze blik helpt niet om de matroos te overtuigen dat ik heus wel oppas. Hij geeft me een zacht, maar beslist duwtje en ik heb geen andere keus dan zijn advies op te volgen. Het dwarsscheepszeil dendert niet veel later met veel geraas naar beneden. Net op tijd en struikelend over mijn eigen benen bereik ik de scheepsdeur van de kajuit en voeg ik me bij Euphémie en Hortense.

Als de zeilen zijn gestreken en de lijnen weer zijn opgeruimd kan ik weer naar buiten en zie ik het uitzicht op de havenstad van Frankrijk. Het land dat jaren geleden mijn hart heeft gestolen en waar ik nu met gemengde gevoelens naar terugkeer.

2

Met een plunjezak proviand, gekregen van een van de koks, mijn buidel met muntstukken en slechts de kleding die we droegen bij vertrek, wandelen we de loopplank van La Sensible af. De grond onder mijn voeten deint alsof de golven moeite hebben om afscheid van me te nemen. Hortense houdt mijn hand stevig vast en Euphémie zoekt steun bij een lege, verlaten handkar.

Het is druk in de haven van Brest. Om ons heen zien we de schepelingen ieder hun weg gaan, sommige met slechts een plunjezak, andere met zware hutkoffers. Op de loopbrug vormt zich een treintje van matrozen; de lading uit het ruim gaat van hand tot hand en wordt ten slotte op de kade in karren geworpen. Vanaf de brug van het schip ziet de kapitein toe dat alles volgens de regels verloopt. Onze blikken kruisen en met een geheven duim wenst hij ons succes. Ik glimlach naar hem en steek mijn hand op als afscheid. We kunnen zijn aanmoediging wel gebruiken, tijdens de reis hoorden we verontrustende dingen: de economische crisis van de laatste jaren heeft haar weerslag op de bevolking, het is onrustig in de steden. Hoe meer ik hoorde, hoe groter mijn twijfel werd. Hadden we de juiste beslissing genomen door terug te keren?

Het was op een warme avond dat Euphémie en ik met een matroos op het dek hadden gezeten. Hij leunde tegen de mast en wij zaten op houten kisten waar de lijnen in zaten. ‘De boeren,’ zei hij, ‘de arbeiders, de handelaren en zelfs de lagere edelen schreeuwen om veranderingen, u zult het merken.’

Ik knikte in verwarring.

‘Bent u geen burggravin?’

Weer knikte ik.

‘Ja, dat hoorde ik al. Als ik u was, zou ik die titel nooit meer gebruiken. U kunt zich beter inwoner, *citoyenne*, noemen. Zo noemt iedereen zich tegenwoordig. Burggravinnen, markiezen, iedereen van adel, ze hebben het lastig. ’t Zal me niets verbazen als de rijken op een dag hun prachtige paleisjes worden uitgezet.’

Op de kade kijken koetsiers vanaf hun bok afwachtend naar potentiële klanten. We benaderen de dichtstbijzijnde karos en ik vraag de koetsier hoeveel het kost om ons naar Parijs te brengen. Hoewel we intussen weten dat het nu verstandiger is om buiten de stad te wonen, ken ik daar niemand waar we kunnen aankloppen. En voor een herberg heb ik onvoldoende geld. Nee, we zullen naar Parijs reizen, naar mijn oude vriendin Lisélon, in de hoop dat de berichten overdreven zijn. Een jaar geleden schreef ze me dat ik altijd welkom zou zijn. Ze miste me, schreef ze, en hoopte dat ik op haar aanbod in zou gaan. Zou ze het menen?

Ik schud mijn hoofd om de herinneringen te verdrijven.

‘Drie écu, madame.’ De koetsier kijkt vanaf de bok op ons neer; zijn blik glijdt van mij naar Euphémie, naar Hortense. De man moet zelf kinderen hebben, want er verschijnt een klein glimlachje rond zijn mond als Hortense lief naar hem lacht.

Ik schud mijn hoofd om de herinnering te verdrijven.

‘Drie zilveren écu?’ zeg ik. ‘Achtien livre? Dat is toch veel te veel, *mon-sieur!* We hebben wekenlang op een schip gezeten en geslapen tussen ongedierte in het vooronder. Stelt u zich eens voor wat voor ontberingen mijn dochter en ik moesten doorstaan? Ze is nog maar zeven. Ze wil naar huis. Wilt u ons alstublieft voor tien livre naar Parijs brengen? We zijn gevluht en hebben weinig geld.’ Smekend kijk ik de man aan.

Hij trekt zijn neus op en even ben ik bang dat hij zal weigeren. Dan zegt hij: ‘Vijftien livre. Voor minder doe ik het niet. En u betaalt kost en overnachting. Mocht u mij bedonderen en heeft u meer in dat buideltje zitten, dan komen we daar snel genoeg achter. De landlopers worden met de dag erger. De laatste keer hebben ze mijn klant tot op het bot uitgekleet, zelfs zijn schoenen namen ze mee. Het is dat ik op mijn paard sprong en wegreed, anders was ik ook piemelnaakt achtergebleven.’

Ik schraap mijn keel en denk aan Martinique, aan de gevaren waar we net aan zijn ontsnapt. ‘Vijftien livre... Goed, monsieur. Maar belooft u ons te beschermen?’

Wanneer de man zonder een woord op de bok klimt, wisselen Euphémie en ik een blik. ‘Laten we maar instappen,’ zegt ze. ‘Hortense, ga jij eerst? Op dit bankje rijd je vooruit, dan word je niet misselijk.’

Zodra de koetsier zijn zweep op de paardenruggen laat knallen en het rijtuig in beweging komt, haal ik meer dan de helft van mijn munten uit mijn buidel en geef die aan Euphémie. ‘Stop jij die maar in je zakken. Als de reis echt zo gevaarlijk is als de man zegt, kun jij het geld beter bij je houden.’ Ze knikt en verstopt het geld in de zakken van haar rok. Daarna zeggen we een lange tijd niets. Vermoeid staren we door het raam naar de kleine vissershuisjes aan de zijkant van de weg.

Zodra we de havenstad verlaten verandert het landschap. Ik zie glooiende, geelgroene heuvels, afgewisseld met uitgestrekte bossen. De meeste bomen hebben hun blad al laten vallen, hun takken tekenen als stekelige pluizenbollen af tegen de grijsblauwe lucht.

We hebben nog geen uur gereden als ik Hortenses hoofd op mijn schouder voel zakken en de rustgevende ademhaling van mijn prinsesje hoor. Voorzichtig aai ik haar over haar haren. Over vijf dagen zullen we Parijs bereiken en kan ons nieuwe leven beginnen. En misschien zal ik mijn zoon weer zien. Ik verheug me daarop en hoop dat Alexandre toestemming geeft hem te bezoeken.

‘Rose?’ Euphémie onderbreekt mijn gedachten. Ze kijkt bezorgd.

‘Ja?’

‘Denk je dat ze mij ook...’

Zonder dat ze precies uitspreekt wat ze bedoelt begrijp ik haar. ‘Natuurlijk accepteert ze jou. Lisélon kent je toch? Ze weet dat je bij mij hoort, net als Hortense. Maak je geen zorgen. Daar doet ze vast niet moeilijk over.’

Zwijgend staren we naar buiten. Langs de kant van de weg spelen kinderen in grauwe jassen, hun voeten gestoken in schoenen met gaten en ze hebben smerige strepen op hun gezicht. Hun schoenen hebben geen gespen zoals Hortense en Eugène die hebben. Tevreden bekijk ik Hortenses

laarsjes. Die hebben weliswaar kale neuzen, maar warm zijn ze wel. Het was Euphémie die eraan dacht dat ze die moest aantrekken toen we vertrokken uit Martinique.

Wat moet ik zonder haar.

Drie jaar terug reden we in tegengestelde richting in een karos naar Brest. Ik had besloten huis en haard te verlaten omdat elke ademteug in Parijs mij vervulde met een groot gevoel van falen. Het was mij niet gelukt de vader van mijn kinderen van mij te laten houden. Mijn droom, een voor naam en gelukkig leven in Frankrijk leiden, was na een jarenlange rechtelijke strijd met mijn echtgenoot uiteengespat als een overrijpe vrucht.

Nadat de definitieve scheiding van tafel en bed door een rechter was uitgesproken, was er niets meer wat me aan Parijs bond. Mijn vader had ik sinds mijn huwelijk nooit meer gezien; hij zou weer als page zijn gaan werken aan het hof. Mijn zoon moest van Alexandre naar een kostschool. En de mensen van wie ik dacht dat ze vrienden waren kwamen niet meer bij me langs en beantwoordden mijn brieven niet.

Toen mijn moeder mij vanuit Martinique schreef en ik haar brief met weemoed las, was de beslissing snel genomen. We pakten een koffer en Hortense, Euphémie en ik vertrokken, zonder om te kijken, naar mijn geboorte-eiland. Daar werden we na een afwezigheid van negen jaar warm ontvangen.

Drie jaar lang trokken we ons terug op La Pagerie, de suikerrietplantage van mijn ouders, bij het dorpje Trois-Îlets. Het plaatsje werd omzoomd door begroeide heuvels met katoen-, koffieplanten en cacaobomen, en weilanden waar koeien en schapen graasden. Het was de juiste plek, in de juiste periode.

Op Martinique las ik geen kranten en hield ik me afzijdig van maatschappelijke of politieke discussies. Ik wilde even helemaal niets, behalve genieten van de rust. Hortense speelde, net als ik vroeger, met de slavenkinderen, ze huppelde blootsvoets over ons landgoed en droeg soepele, vederlichte jurkjes. Euphémie bracht veel tijd door met haar familie, dook de natuur in en breidde haar kruidenkennis verder uit. Ze hielp de kok in de keuken en 's avonds, als de zon achter de heuvels was verdwenen, zon-

gen en dansten we met haar broers en zussen bij het kampvuur. Elke dag voelde ik me ietsje beter. Ik wandelde vaak, leerde Hortense paardrijden zonder zadel en genoot van de uitzichten en de weidsheid. Toch waren het niet alleen de slavenopstanden waardoor ik opnieuw besloot naar het vasteland terug te keren; ik vermoedde dat onze slaven ons niets zouden aandoen, mijn moeder had ze altijd goed behandeld. Nee, als ik eerlijk ben, was het dat sluimerende, onrustige gevoel dat het afgelopen halfjaar steeds vaker de kop opstak. Iets trok aan me, het is lastig te benoemen, alsof ik een onzichtbaar koord om mijn middel had, dat me wilde meetrekken naar een plek waar ik moest zijn.

Ik kijk op mijn horloge. We zijn al drie dagen onderweg en de tijd gaat voorbij alsof de wijzers van mijn zakhorloge verzwaard zijn met lood. Hoe dichterbij we bij de stad komen, hoe meer ik ernaar verlang. De levendigheid van een stad. De energie, de joie de vivre.

In de karos maken we er het beste van; we spelen met de kaarten die ik onderweg heb gekocht, zingen slavenliedjes en Euphémie leert ons grappige liedteksten die ze nog kent van de markt. We slapen veel. Het gehobbel over zanderige en soms modderige wegen en het ritmische geluid van de paardenhoeven maken ons sloom en duf. Hoe langer de reis duurt, hoe vaker Hortense vraagt of we er al zijn en hoe meer ik me verheug op onze aankomst.

De weg meandert afwisselend door bossen en groene weiden, we rijden heuvel op en af en gaan waar mogelijk om hoge, rotsachtige bergen heen. Op vlakke stukken land zie ik velden met wijnranken en mais en af en toe een eenzame boerderij of hut. Ik ben blij als ik merk dat het aantal huizen talrijker wordt en we een dorpje naderen.

‘Hu!’ Onze koetsier, Pedro, houdt de leidsels in, brengt de karos tot stilstand en roept dat we even onze benen mogen strekken. Hortense juicht en ook wij zijn blij er weer even uit te mogen.

‘Kijk, *maman*, een kerstboom.’ Hortense klimt als eerste uit het rijtuig en kijkt met grote ogen naar het dorpsplein.

Euphémie wijst naar de boom midden op het plein. ‘Wat hebben ze daar nu neergezet? Het is al de tweede keer dat ik zo’n boom zie staan.’ De meeste takken zijn afgezaagd, behalve de kruin. De stam is met lijnen aan

de grond vastgenageld en tussen de naalden hangen slingers, guirlandes en een Franse vlag. Op de top van de boom prijkt een rode wollen muts met erop een embleem van drie kleuren: rood, wit en blauw.

‘Ik heb geen idee,’ zeg ik, en ik keer me naar de koetsier. ‘Pedro? Wat is dat voor een ding daar? Een soort kerstboom? En waarom zien we er zoveel van?’

Onze koetsier kijkt ons met onverholen verbazing aan. ‘Waar komen jullie vandaan? Heeft u geen kranten gelezen? Luistert u nooit naar stadsomroepers?’ Het is voor het eerst dat Pedro mij recht aankijkt.

‘Dat zal ik vertellen als u eerst zegt wat hier aan de hand is.’

‘Wel eens van de revolutie gehoord?’ Hij vraagt het spottend. ‘De bestorming van de Bastille misschien?’

‘U bedoelt de opstand bij de gevangenis in Parijs? Lieten ze toen geen gevangenen vrij?’ vraag ik Pedro.

‘Uiteraard bedoel ik die. Mijn hemel! Er is een revolutie aan de gang, vrouw. De boeren hoeven hun tienden al een tijd niet meer te betalen aan de kerk. Op die veertiende juli zijn de revolutionairen opgestaan. Ze zijn begonnen te vechten voor onze rechten. En “de kerstbomen”? Dat zijn onze vrijheidsbomen, samen met de Frygische mutsen, ze zijn ons symbool voor een nieuw tijdperk.’

‘Frygische muts? De rode muts aan de top?’ Ik wijs naar boven.

‘Ja, dat is een Frygische muts.’ Pedro schudt zijn hoofd. ‘Wie bent u? Neemt u me in de maling? Probeert u me wijs te maken dat u een citoyenne bent? U kunt wel een vod als jurk dragen, maar iedereen hoort van een kilometer afstand dat u een dame van stand bent. Wat bent u? Een burggravin, een gravin? Het is dat we al zo’n eind hebben gereden en dat ik een man van mijn woord ben, en ik moet nog een handeltje in Parijs afwerken, anders had ik jullie allang op straat achtergelaten. Welnu, hop, instappen. We vertrekken.’ Zonder op een reactie te wachten draait hij zich om en klimt op de bok. Hij haalt zijn zweep uit de houder en tikt ermee tegen het achterwerk van zijn paard dat gelijk begint te lopen.

De wagen rijdt, Hortense stapt snel in, en ik sta nog met een been buiten wanneer Euphémie me naar binnen trekt. Hortense begint te huilen. Snel kruip ik tegen haar aan. ‘Rustig maar liefje. Ik zal je nooit in de steek laten.’

Troostend aai ik haar over haar schokkende schouders en ik druk een kus op haar hoofd. Met een zorgelijk gezicht wendt Euphémie haar blik af.

Het ritme van de paardenhoeven maakt ons rustiger. Terwijl ik naar buiten staar, dwalen mijn gedachten af naar mijn ouders. Mijn moeder heeft altijd tegen me gezegd dat ik ben voorbestemd om een huishouden te runnen, kinderen te baren en mijn leven aan een man en kinderen te wijden. En zelfs dat is me niet gelukt. En van het luxeleven dat mijn vader mij beloofde nadat hij mij had uitgehuwelijkt is ook niets terechtgekomen. Net zomin als dat hij mijn moeder het leven heeft kunnen geven dat ze verdient.

Mijn moeder heeft altijd van 's morgens vroeg tot 's avonds laat gewerkt en tussendoor stuurde ze het huispersoneel aan. Mijn vader was er zelden of nooit. Ik was vaak bij Euphémie of bij de slavenkinderen. En soms hielp ik mijn moeder een handje. Een bruidsschat kon mijn vader niet meer opbrengen, knap was ik ook niet. Er was geen man geïnteresseerd in mij of mijn jongere zus. Het voorstel van tante Edmée, mijn vaders zus, kwam als een geschenk uit de hemel: burggraaf Alexandre de Beauharnais, de zoon van François, haar minnaar, zocht een vrouw! Mijn tante vroeg of mijn vader mijn elfjarige zusje aan Alexandre wilde geven, want zij was nog jong. Maar mijn moeder protesteerde, ze vond dat ik moest gaan. En zo stapte ik op vijftienjarige leeftijd met Euphémie en mijn vader op de boot naar de Franse westkust. Het beloofde land zou geluk brengen, zei hij.

Hij loog.

‘Zijn we er bijna?’ Hortense trekt aan mijn arm.

‘Het zal niet lang meer duren, schat. Kijk, daar zie ik al de eerste huizen van de stad. Volgens mij is dat Parijs. En als we bij Lisélon zijn, vraag ik meteen of je daar in bad mag. Lijkt je dat niet heerlijk? Ze heeft een mooi huis met een raam uitkijkend op de tuin. Die is niet groot, maar groot genoeg om er touwtje te springen en te hoepelen.’

‘Ja, daar heb ik zin in! Hoelang duurt het nog, maman?’

‘Niet lang meer, *ma chéri*. Kijk maar naar alle karren en koetsen, het wordt steeds drukker op straat.’

Euphémie pakt een broodstengel uit de tas en geeft die aan Hortense. ‘Neem deze maar. Als je heel langzaam knabbelt zijn we er zodra je hem ophebt.’

Terwijl Hortense braaf doet wat Euphémie haar vraagt, herken ik de bossen van Versailles en duurt het inderdaad niet lang voordat ik ook de straten van Parijs herken. We rijden door de buitenwijk St. Michel naar Rue de Victor, waar het huis van de familie Musque is. Voor Pedro is het lastig manoeuvreren in de drukke, smalle straten van Parijs. Koetsen en karren rijden kriskras door elkaar en mannen te paard snijden ons af, maar het lukt om zonder ongelukken de woning te bereiken.

‘Ik ga wel. Blijven jullie even zitten?’ vraag ik.

Euphémie knikt. Haar gezicht staat bezorgd.

Hoewel het al donker is brandt er geen licht achter de ramen van het herenhuis, zoals bij de burens. De familie is vast in het achterhuis. Ik kijk achterom, Euphémie glimlacht en ik lach terug. Het geluid van de klopper is luid en weergalmt binnen in de hal. Geduldig wacht ik tot er wordt opgedaan. Het is koud. Een gure wind waait door de losse strengen van mijn haren en ik trek de wollen deken strakker om me heen. Verderop jankt een hond, een klagelijk en eenzaam geluid. Opeens valt het me op dat zelfs de lantaarn naast de deur niet is aangestoken en het raam boven de voordeur donker is.

Ik til de klopper opnieuw op en laat hem bonzen.

Het duurt lang. Te lang. Euphémie is naast me komen staan en zegt zacht: ‘Ze zijn er niet.’

‘Er is altijd iemand thuis om open te doen. We moeten geduld hebben. Misschien is het dienstmeisje even bezig, of is ze in de kelder. Ze hoort ons gewoon niet. Ik zal het nog een keer proberen.’

‘Maman, wanneer mag ik in bad? Ik heb het koud.’ Hortense is ook uit de karos geklommen en klemt zich vast aan mijn rok.

Ik slik. Euphémie heeft gelijk. Er is niemand thuis. ‘Nog heel even, Hortense. Ga lekker in de karos zitten, daar is het warmer dan hier. We komen zo bij je. Goed?’

Hortense knikt en loopt met een slepende tred terug naar de karos waar de koetsier nors op zijn bok naar ons kijkt. Euphémie gebaart dat hij nog even geduld moet hebben en stelt vast dat er bij de burens nog wel licht brandt. ‘Misschien weten zij waar ze zijn?’

Op nummer twee wordt direct opgedaan. ‘De familie Musque? Die is

vorige week vertrokken naar Engeland. Gevlucht,' zegt een dienstmeisje met een lief gezicht.

Verbouwereerd staar ik haar aan. 'Naar Engeland?'

'Ja. Madame werkte aan het hof en de gendarmen waren al een paar keer langsgekomen. Ze durfden het niet aan om te blijven, waren bang dat ze zouden worden opgepakt. Er gaan veel geruchten, weet u.'

Nerveus veegt Euphémie over haar neus. 'Wat moeten we doen? Is er nog iemand die je kent?'

'Ik weet het niet.' Ik pers mijn lippen op elkaar en ga in gedachten de kennissen af die vroeger bij Alexandre en mij thuishkwamen of die ik later ben tegengekomen op een soiree. Er komt niemand in me op die me een goed gevoel geeft. Op vrijwel geen feest werd ik uitgenodigd. Ik herinner me de ontwijkende blikken en het gegrinnik achter een hand. 'Ze... Ze vonden me altijd... anders.'

Brienne, mei 1779

De vlaggen voor het kasteel van Brienne wapperen fier in de wind. In de koets, naast hem, verschuift zijn vader zijn pruik, zucht diep en kijkt hem aan. Met een gespannen gezicht ziet Napoleon het gebouw donker afsteken tegen de hemel. Vol ontzag staart hij naar de oprijlaan en de imposante stijl van de militaire academie in Brienne. Hier gaat het gebeuren. Hier zal hij zijn zwaard en vuurwapen leren gebruiken en zal niemand meer op hem neerkijken. Hij zal zijn paard leren berijden als een dappere krijger en leren strijden als de helden over wie hij heeft gelezen. Hij hoort het wapengekletter al in zijn hoofd. Hij kan niet wachten. Hij wil zien waar hij slaapt, waar de paarden staan, waar de wapens zijn opgeborgen en wat ze van hem verwachten. Met rode wangen van opwindning stapt hij uit de koets.

Zijn vader moet hem bij de hand grijpen. ‘Rustig jongen.’ Carlo Bonaparte kijkt hem streng aan. ‘Luister nog even. Ik heb die beurs bij het ministerie van Oorlog voor je geregeld. Nu moet jij het doen, tizio. Geen woede-aanval- len meer, hoor je. Gebruik je energie om te leren. Stel me niet teleur.’

Napoleon knikt. Zijn broer Joseph kijkt weg. In de verte ziet Napoleon een jongen lopen van dezelfde leeftijd als hij, een jaar of negen, maar anders dan hij draagt de jongen schoenen met gouden gespen en een redingote met een bontkraag.

Vader trekt zijn katoenen jas uit, klopt erop – de redingote is flink stoffig geworden tijdens de reis – en wrijft de kreukels uit het achterpand. ‘Dit is een belangrijk moment, jongen. Kom, stof jij ook je jas af. Zorg altijd dat je er onberispelijk uitziet en toon nooit je zwakte. Onthoud dat, tizio. Nooit. Hier heb je een borsteltje voor je schoenen.’

Met fanatieke bewegingen veegt hij het stof van zijn kleding.

Jij ook, Joseph. Neem afscheid van je broer, dan kunnen we verder. Schiet toch eens op Joseph, je ziet toch dat Napoleon niet kan wachten om naar binnen te gaan? Jij had ook naar de militaire academie gekund als je niet zo bang was geweest. Hé, kop op, jij wordt later vast een geweldig priester.'

Joseph trekt een gepijnigd gezicht, maar herstelt zich snel. Zijn vader strekt uitnodigend zijn armen uit en ze omhelzen elkaar. Hij ruikt rozenwater in zijn pruik. En even later drukt Joseph hem, met een betraand gezicht, tegen zijn borst. Napoleon voelt zijn broer trillen en hoort gesnotter. Typisch zijn broer. Die huilt altijd. Hij niet. Hij is anders, hij zal zijn vader en moeder laten zien wat hij kan.